

**VARKENSVLEES
MONITOR**

Inhoud

Samenvatting rapport.....	2
Opvallende conclusies van het vierde kwartaal 2018	2
Inleiding	2
Beter Leven keurmerk december 2018	3
Ontwikkeling van aanbod van het Beter Leven keurmerk.....	4
Aanbod Beter Leven keurmerk per productgroep	5
Voortgang supermarkten in periode 2014-2018	6
Commentaar van de branche.....	6

Samenvatting rapport

Opvallende conclusies van het vierde kwartaal 2018

- Albert Heijn blijft de onbetwiste kampioen: zo heeft 95% van het verse varkensvlees een keurmerk.
- Hekkenluis is Jan Linders, met slechts 42% Beter Leven keurmerk op het gehele assortiment.
- PLUS stijgt sterk bij het vers vlees: van 63% in juni 2018 naar 81% in december 2018. Ook het aanbod van keurmerken bij houdbare producten stijgt bij PLUS: van 46% naar 62%. Op de algemene ranglijst klimt Plus van plaats 12 in juni 2018 naar plaats 6 in december 2018.
- Rekening houdend met marktaandeelen heeft 75% van al het varkensvlees in Nederlandse supermarkten het Beter Leven keurmerk. Het marktaandeel van AH draagt hier sterk aan bij.
- Het aandeel Beter Leven keurmerk bij houdbare producten trekt ook aan: bijna de helft van die producten heeft tenminste 1 ster. Iets meer dan een jaar geleden was dit nog maar 27%.
- Ook het percentage bij vleeswaren blijft stijgen: van 46% in september 2017 naar 65% eind 2018.
- De stijging is er bij het verse vlees wel uit, het percentage varkensvlees met keurmerk blijft hangen op 80%.

Inleiding

Supermarkten beloven al lange tijd om het gangbare varkensvlees in te ruilen voor vlees dat tenminste 1 ster heeft van het Beter Leven keurmerk (hierna afgekort tot BLK1S). Om te controleren of ze zich aan hun beloftes houden, doet Varkens in Nood sinds eind 2015 maandelijks tellingen in de supermarkten. Deze worden gebundeld in de Varkensvleesmonitor. Omdat er in een maand weinig verandert, is er in 2018 overgegaan op kwartaaltellingen. Veel supermarktketens hebben stappen ondernomen om de overgang naar vlees met keurmerk te versnellen. Nu vinden we het tijd ons te richten op de volgende stap: het upgraden van de eisen voor BLK1S. Het is niet zeker of er weer een nieuwe Varkensvleesmonitor komt. Mocht die er komen, dan niet eerder dan eind 2019.

Sinds 2011 kondigen supermarkten regelmatig aan nu écht over te stappen op varkensvlees met tenminste 1 ster van het Beter Leven keurmerk of een min of meer vergelijkbare standaard, zoals het Varken van Morgen. De progressie gaat echter langzaam, ondanks het feit dat de overgang van gangbaar naar BLK1S slechts een kwestie is van minder varkens in een hok en beter voldoen aan de wetgeving, zoals aan de eisen voor adequaat afleidings- en nestmateriaal. Zelfs LTO Varkenshouderij geeft aan dat de voorwaarden relatief makkelijk te realiseren zijn voor varkenshouders.¹

De meerprijs die supermarkten aan de boer willen betalen voor het Beter Leven keurmerk, komt gemiddeld neer op minder dan 10 cent per kilo (1 cent per ons). Dat is weinig, zeker gelet op de lage prijzen die er op dit moment voor varkensvlees worden betaald. Over een kleine vooruitgang in dierenwelzijn wordt dus heel ingewikkeld gedaan. Dat valt het Beter Leven keurmerk overigens niet te verwijten, maar wel de supermarkten.

De overgang van gangbaar naar het Beter Leven keurmerk is van groot belang voor het dierenwelzijn. Varkens in Nood heeft geconstateerd dat er bij de productie van gangbaar varkensvlees sprake is van het grootschalig overtreden van de wet en van wel 120 misstanden. Zie hierover de rapporten [Naleving dierenwelzijnswetgeving in de vee-industrie](#) en [120 misstanden in de Nederlandse varkenshouderij anno 2015](#). De overgang naar BLK1S moet ervoor zorgen dat een substantieel deel van de overtredingen en misstanden tot het verleden behoort. NRC plaatste in maart 2018 een fotoreportage over afleidingsmateriaal² en volgens een ingezonden brief van Bert van den Berg van de Dierenbescherming gaat het om afleidingsmateriaal bij Beter Leven keurmerk varkensstallen en voldoen ze niet aan de eisen van het Beter Leven keurmerk (en overigens ook niet aan de wettelijke normen).³ Zorgwekkend is dat Van den Berg spreekt over een jaarlijkse controle. Dat is erg weinig en die controle is, gelet op de fotoreportage, mogelijk ook niet erg effectief.

¹ <http://boars2018.com/nl/2013/05/cbl-inkoopvoorwaarden-voor-buitenlandse-varkenshouders-niet-simpel/>

² <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/03/16/speelgoed-voor-varkens-a1596011>

³ <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/03/22/brieven-22032018-a1596642>

Vanaf het begin van de metingen eind 2016 en de laatste meting eind 2018 is voornamelijk het aandeel varkensvlees met keurmerk gestegen bij het verse varkensvlees, vleeswaren en houdbare producten. Het aanbod in het diepvriesschap blijft ver achter.

Beter Leven keurmerk december 2018

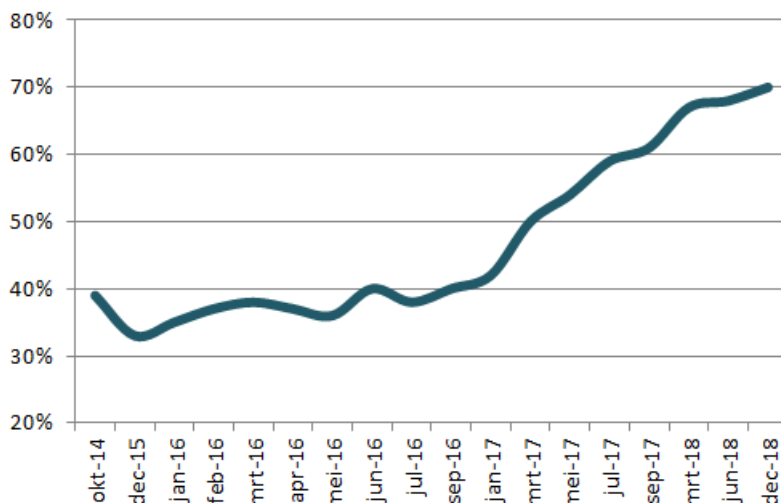
In onderstaande tabel staat een volledig overzicht van de tellingen die zijn gedaan door Varkens in Nood.

Tabel 1: Telling december 2018: hoeveel procent van het aanbod varkensvlees heeft een keurmerk?

	Gewogen gemiddelde	<i>Vers vlees (avondmaaltijd)</i>	<i>Vleeswaren (broodbeleg)</i>	<i>Lang houdbaar (rookworst etc.)</i>	<i>Diepvries</i>
1 Albert Heijn	81%	95%	71%	47%	2%
2 Hoogvliet	79%	90%	72%	68%	0%
3 Jumbo	78%	91%	70%	38%	7%
4 Coop	75%	84%	74%	48%	5%
5 Dirk	75%	83%	74%	63%	2%
6 Plus	74%	81%	75%	62%	3%
7 Dekamarkt	73%	81%	73%	61%	2%
8 Vomar	73%	80%	72%	64%	7%
9 Emte	70%	77%	69%	58%	6%
10 Lidl	69%	81%	65%	25%	0%
11 Spar	69%	77%	68%	40%	0%
12 Aldi	62%	79%	45%	35%	0%
13 Deen	63%	68%	59%	70%	11%
14 Jan Linders	42%	55%	23%	42%	0%
Gemiddelde	70%	80%	65%	51%	3%

Het gewogen gemiddelde is het gemiddelde van de vier productgroepen, gecorrigeerd op het percentage van de omzet. Zo zorgt vers varkensvlees (karbonades, spare ribs, varkenshaas) voor circa 60% van de omzet, vleeswaren voor 30% en de droge varkensvleesproducten en diepvries elk voor 5%.

Tabel 2: Ontwikkeling percentage met keurmerk sinds oktober 2014 (gewogen gemiddelde)

Ontwikkeling van aanbod van het Beter Leven keurmerk

Tabel 3: Ontwikkeling aanbod varkensvlees met keurmerk per supermarkt, dec 2016 – dec 2018

	dec 16	jan 17	feb 17	mrt 17	apr 17	mei 17	jun 17	jul 17	aug 17	sep 17	mrt 18	jun 18	dec 18	Voortgang t.o.v.:	
														2 jaar gelede	vorige telling
Albert Heijn	66%	54%	57%	76%	77%	75%	79%	79%	80%	81%	79%	79%	81%	15%	2%
Hoogvliet	13%	8%	9%	22%	24%	26%	48%	62%	62%	72%	78%	76%	79%	17%	3%
Jumbo	55%	56%	53%	57%	68%	64%	66%	69%	68%	70%	73%	73%	78%	9%	5%
Coop	47%	50%	56%	59%	55%	51%	60%	61%	58%	61%	55%	68%	75%	14%	7%
Dirk	50%	45%	61%	60%	60%	59%	60%	59%	60%	60%	69%	74%	75%	16%	1%
Plus	29%	35%	41%	44%	56%	57%	58%	59%	60%	68%	68%	62%	74%	15%	12%
Dekamarkt	48%	54%	57%	60%	56%	55%	60%	62%	57%	63%	73%	74%	73%	11%	-1%
Vomar	43%	48%	48%	57%	64%	64%	65%	65%	66%	69%	65%	67%	73%	8%	6%
Emte	33%	35%	38%	37%	45%	42%	52%	49%	56%	50%	74%	74%	70%	21%	-4%
Lidl	61%	67%	65%	61%	68%	64%	63%	65%	67%	70%	65%	66%	69%	4%	3%
Spar	47%	39%	39%	47%	49%	54%	42%	49%	57%	57%	75%	69%	69%	20%	0%
Aldi	43%	26%	53%	55%	56%	60%	56%	60%	59%	60%	60%	68%	62%	2%	-6%
Deen	36%	35%	34%	37%	38%	38%	37%	37%	38%	37%	59%	57%	63%	26%	6%
Jan Linders	32%	31%	38%	34%	36%	44%	41%	38%	39%	40%	43%	41%	42%	4%	1%
Gemiddeld	43%	42%	46%	50%	54%	54%	56%	58%	59%	61%	67%	68%	70%	12%	2%

Tabel 4: Percentage Beter Leven keurmerk rekening houdend met het marktaandeel per supermarkt

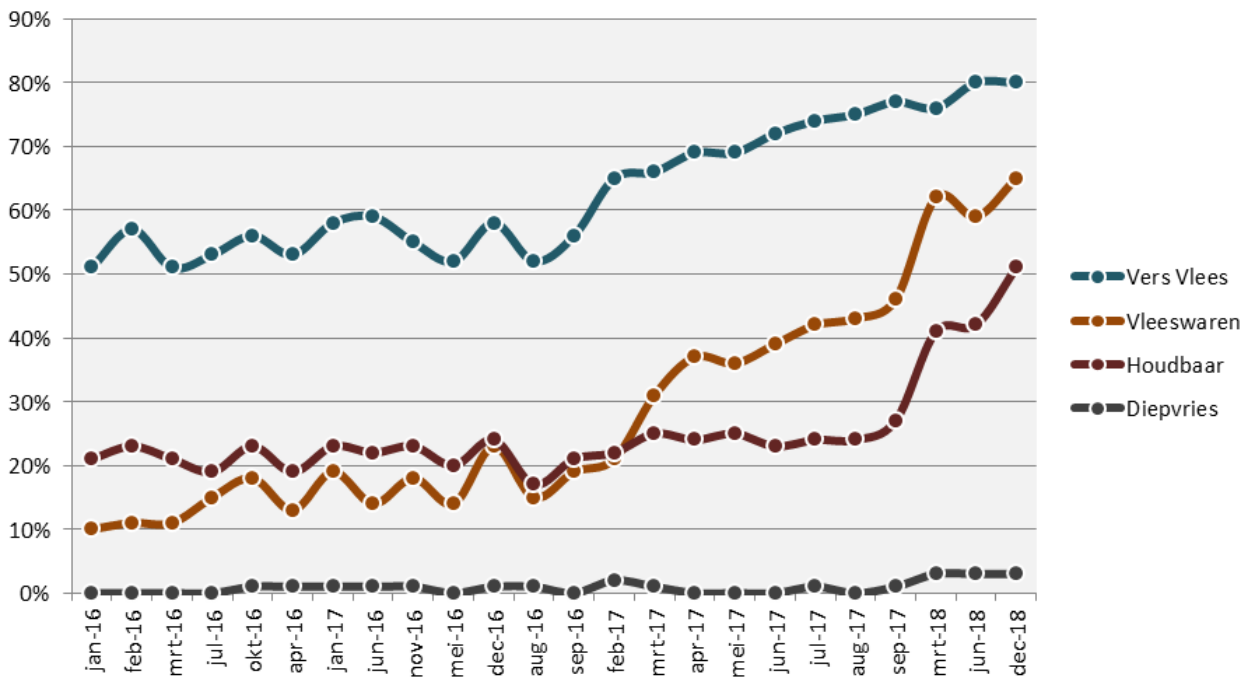
	Markt- aandeel	dec 16	jan 17	feb 17	mrt 17	apr 17	mei 17	jun 17	jul 17	aug 17	sept 17	mrt 18	jun 18	dec 18
		Albert Heijn	35,3	24%	20%	21%	27%	28%	27%	29%	29%	29%	29%	29%
Jumbo	18,7	12%	13%	12%	12%	13%	12%	12%	12%	13%	13%	13%	14%	15%
Lidl	10,5	6%	6%	5%	6%	7%	7%	7%	7%	7%	7%	7%	7%	7%
Aldi	6,7	4%	3%	5%	5%	5%	4%	5%	4%	5%	5%	5%	5%	4%
Plus	6,4	3%	3%	4%	4%	4%	4%	4%	4%	4%	4%	4%	4%	5%
Dirk	3,8	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	3%	3%	3%
Coop	3,1	1%	1%	1%	1%	2%	2%	1%	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Emte	2,5	1%	1%	1%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Hoogvliet	2,1	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	2%	2%
Deen	2,2	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Dekamarkt	1,8	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Spar	1,2	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Vomar	1,6	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Jan Linders	1,1	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Totaal	97	56%	53%	56%	63%	67%	64%	66%	67%	68%	70%	71%	72%	75%

Aanbod Beter Leven keurmerk per productgroep

Tabel 5: Ontwikkeling per productgroep, juni 2018 vs december 2018

	Vers vlees (avondmaaltijd)		Vleeswaren (broodbeleg)		Lang houdbaar (rookworst etc.)		Diepvries					
	jun 18	dec 18	jun 18	dec 18	jun 18	dec 18	jun 18	dec 18				
Albert Heijn	93%	95%	2%	71%	71%	0%	36%	47%	11%	2%	2%	-1%
Hoogvliet	90%	90%	-1%	63%	72%	9%	56%	68%	12%	7%	0%	-7%
Jumbo	91%	91%	0%	53%	70%	17%	47%	38%	-9%	0%	7%	7%
Coop	82%	84%	2%	54%	74%	20%	44%	48%	4%	2%	5%	3%
Dirk	85%	83%	-3%	70%	74%	4%	56%	63%	7%	0%	2%	2%
Plus	63%	81%	18%	72%	75%	3%	46%	62%	16%	3%	3%	0%
Dekamarkt	85%	81%	-4%	67%	73%	5%	48%	61%	13%	0%	2%	2%
Vomar	76%	80%	4%	64%	72%	8%	46%	64%	18%	5%	7%	2%
Emte	81%	77%	-5%	78%	69%	-9%	43%	58%	15%	3%	6%	3%
Lidl	82%	81%	-1%	50%	65%	15%	37%	25%	-13%	0%	0%	0%
Spar	84%	77%	-7%	57%	68%	11%	33%	40%	7%	4%	0%	-4%
Aldi	92%	79%	-13%	39%	45%	6%	26%	35%	9%	3%	0%	-3%
Deen	59%	68%	9%	61%	59%	-2%	58%	70%	12%	11%	11%	-1%
Jan Linders	56%	55%	-1%	25%	23%	-3%	10%	42%	32%	0%	0%	0%
Gemiddelde	80%	80%	0%	59%	65%	6%	42%	51%	9%	3%	3%	0%

Tabel 6: Ontwikkeling per productgroep, 2016-2018

Voortgang supermarkten in periode 2014-2018

Tabel 7: Ontwikkeling aanbod varkensvlees met keurmerk sinds oktober 2014

	okt 14	jan 16	mrt 16	mei 16	jul 16	sep 16	jan 17	mrt 17	mei 17	jul 17	sep 17	mrt 18	jun 18	dec 18
Albert Heijn	54%	54%	53%	50%	48%	58%	54%	76%	75%	79%	81%	79%	79%	81%
Hoogvliet			10%	11%	6%	7%	8%	22%	26%	62%	72%	78%	76%	79%
Jumbo		28%	48%	57%	57%	55%	56%	57%	64%	69%	70%	70%	73%	78%
Coop			38%	30%	43%	45%	50%	59%	51%	61%	61%	55%	68%	75%
Dirk	26%	33%	39%	45%	48%	46%	45%	60%	59%	59%	60%	69%	74%	75%
Plus		33%	36%	36%	35%	35%	35%	44%	57%	59%	68%	68%	62%	74%
Dekamarkt		35%	38%	38%	40%	46%	54%	60%	55%	62%	63%	73%	74%	73%
Vomar		26%	42%	51%	39%	47%	48%	57%	64%	65%	69%	65%	67%	73%
Emte				9%	23%	34%	35%	37%	42%	61%	50%	74%	74%	70%
Lidl	38%	62%	61%	65%	68%	66%	67%	61%	64%	65%	70%	65%	66%	69%
Spar			46%	43%	44%	36%	39%	47%	54%	49%	57%	75%	69%	69%
Aldi		5%	5%	18%	20%	17%	26%	55%	60%	60%	60%	60%	68%	62%
Deen			41%	30%	22%	39%	35%	37%	38%	37%	37%	59%	57%	63%
Jan Linders				23%	32%	33%	31%	34%	44%	38%	40%	43%	41%	42%
Gemiddelde	39%	35%	38%	36%	38%	40%	42%	50%	54%	59%	61%	67%	68%	70%

Commentaar van de branche

Het **CBL** heeft op 17 mei 2016 een persbericht uitgebracht met daarin de stelling dat bij de supermarkten nog slechts 6% van het varkensvlees niet voldoet aan het Beter Leven keurmerk/Varken van Morgen.⁴ Ondanks herhaalde verzoeken van Varkens in Nood, NU.nl en SBR/Minister EZ weigert het CBL toelichting of onderbouwing te geven. Al eerder, in het tv-programma Radar, kwam het CBL met extreem goede cijfers. Ook toen zonder onderbouwing. De omvang van de Nederlandse biologische varkenshouderij is bijvoorbeeld minder dan 1%, maar volgens het CBL bestaat 6% van het aanbod uit biologisch (drie sterren) varkensvlees. Dit is zeer onwaarschijnlijk. De cijfers van Varkens in Nood zijn wel onderbouwd. De tellingen vinden plaats in diverse filialen van supermarkten en beperken zich tot het Beter Leven keurmerk. Bovendien zijn de tellingen steekproefsgewijs gecontroleerd met de informatie van slachterijen en van het Beter Leven keurmerk zelf.

In oktober bracht **Stichting Beter Leven keurmerk** naar buiten dat het aantal varkens met het Beter Leven keurmerk meer dan 40% stijgt in 2016. Die stijging is veel hoger dan de stijging die de VarkensvleesMonitor laat zien. Uit navraag bij de stichting blijkt hun cijfer over 2016 echter om een schatting uit begin 2016 te zijn.

Varkens in Nood heeft **Hoogvliet** vragen gesteld over het achterblijven in het overstappen naar Beter Leven vlees. Hoogvliet stelt dat het zich geïnteresseerd heeft aan het Varken van Morgen en dat het verse varkensvlees reeds voldoet aan alle eisen van het Beter Leven keurmerk. De aanvraag voor het Beter Leven keurmerk is in juni 2017 goedgekeurd en sinds september 2017 zit op 90% van het verse varkensvlees daadwerkelijk een sticker van het Beter Leven keurmerk.

Jumbo stelt dat veel van het varkensvlees al het Beter Leven keurmerk heeft, maar dat dit nog niet op de verpakking staat. Er is sprake van een overgangsfase, waardoor er soms van één product zowel vlees met als zonder Beter Leven keurmerk in de schappen ligt. Jumbo wil de eenheid behouden en kiest er daarom voor in deze gevallen alle producten zonder Beter Leven sticker te verkopen. Jumbo stelt zelf dat zeker 90% van het vers varkensvlees voldoet aan het Beter Leven keurmerk en heeft aangeboden dit met bewijs te staven. Inmiddels is er een gesprek geweest bij Jumbo, met als conclusie dat Varkens in Nood vasthoudt aan de eigen tellingen.

UPDATE: Vanaf juni 2018 draagt 90% van het verse varkensvlees zichtbaar het Beter Leven keurmerk.

⁴ <http://www.cbl.nl/pers/persberichten/persbericht/article/17-mei-2016-cbl-neemt-handtekeningen-wakker-dier-in-ontvangst/>

Emté stelt dat sinds 1 januari 2016 al hun varkensvlees tenminste BLK1S heeft. Sinds dinsdag 29 maart 2016 zijn de verpakkingen voorzien van het etiket '1 ster Beter Leven'. De supermarkt bedoelt hiermee het vlees dat nog niet is bewerkt of verwerkt. Varkens in Nood neemt in de tellingen ál het vlees mee, daardoor is het percentage lager dan sommige supermarktmanagers verwachten. Deze methode is gelijk aan die van de andere supermarkten.

Coop stelt dat winkels met een eigen slagerij geen Beter Leven keurmerk mogen voeren op het maalwerk. Varkens in Nood heeft daarop navraag gedaan bij Stichting Beter Leven en is tot de conclusie gekomen dat deze bewering juist is. In de telling is daarom een extra filiaal van Coop opgenomen die geen eigen slagerij heeft. Hierdoor is de telling nauwkeuriger geworden. Met Coop is samen geteld, en de supermarkt toonde zich na afloop tevreden.

ALDI is van mening dat de cijfers van Varkens in Nood niet altijd juist zijn. Een vergelijking tussen de cijfers die ALDI noemt en die van Varkens In Nood zijn juist ten gunste van ALDI. Varkens in Nood telt het aanbod in de winkel zelf, dus vanuit de optiek van de consument. Deze methode is gelijk aan die bij andere supermarkten. Afwijkingen zijn desalniettemin mogelijk, maar het gaat dan met grote mate van zekerheid om relatief geringe afwijkingen, die zowel ten gunste als ten nadele kunnen zijn, en niet om grote, misleidende verschillen. Met een medewerkster van ALDI is geteld en de tellingen van ViN bleken juist te zijn, alleen neemt ViN meer producten mee dan ALDI.

In een voorlichtingsvideo stelt **Albert Heijn** dat zij vanaf 2011 alleen nog varkensvlees verkoopt met keurmerk.⁵ Uit de tellingen van Varkens in Nood blijkt dat dit niet juist is. Bij het begin van de metingen in januari 2016, verkocht Albert Heijn 18% vers varkensvlees zónder Beter Leven keurmerk. In april 2017 was dit nog altijd 10%. Bij de laatste meting van eind 2018 blijkt Albert Heijn nog altijd 5% vers varkensvlees zonder keurmerk te verkopen.

⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=hCbwhQuxYRI&sns=tw>